

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Vtru[m] diuisio iuris in ius naturale & positium sit, genere congruens,
an no[n].

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

ratio, casu quo palam est legislatorem si adesse noluisse legem secundum scripturam rigorem seruari, vt collegitur ex l. nulla, ff. de legibus. Nam leges non possunt in omnes singulares casus prospicere, vt habetur l. neque leges, & l. non possunt eod. tit. Quo fit, vt cum ait Iuriconsultus ius esse artem boni & aequi ius, accipiatur, nō pro scripto, sed pro naturali, vt pote quod est in natura faciens contra verba scripti iuris mentem eius seruat illam, in qua ius naturale conseruatur. Quare ars aequi & boni idem est quod ars tuendi naturale ius, vbi scriptum apparet iniquum. Habetur enim iusti. de success. libr. 3. r. Prætoris editio hæc legis iniquitas emendata est, & ff. quod quilibet sit, & cap. l. si quis, ait. Vlpianus. Si quis iniquum ius aduersus aliquem impetrauerit, ipse eo iure vtatur. Vnde etiam illud emanauit axioma. Summum ius summa iniuria. Atqui ex his ipsis que dicta sunt, colligitur intellectus Vlpiani in eadem lege, vbi ait. ius a iustitia appellatum est. Enimvero si ius pro obiecto iustitiae, vt dictum est, accipias, falsum quidem est. Nam potius e conuerso iustitia dicitur à iure: quando quidem habitus ab obiecto fortitur speciem. Præterquam quod per grammaticorum regulam longior dictio a breviori deriuatur. Accipit ergo Iuriconsultus ius pro parte & scientia de iure naturali iudicandi. Illa enim ob id nascitur ex iustitia, quod ille solus, qui iustus est, prudentia viget, vt ait 6. Ethic. Arist. ad rectè agendis iudicandum. Vt ergo dictorum faciamus epilogum, ius est in rebus: ars vero aequi & boni in intellectu docente iustum operari, sicuti ars fabrilis. Sed lex est regula intellectus practici per prudentiam constituta, atque adeo ratio iusti, hoc est factiua & constitutiua iustitiae denique virtus voluntatis, quæ secundum legem iustum in rebus constituit. Quo fit, vt cum dicitur ius alicui reddi, non alter accipitur, quam vt est obiectum iustitiae. Tamen si S. Thom. non nihil discriminis inter noscat nempe quod ius reddere, sit sententiã in fauorem alicuius pronuntiare, siue secundum rei veritatem, siue secundum veritatem iniquam sit. Quod autem subdit, ius quoque accipi pro tribunali loco, vt dum reus dicitur in iure comparere, forte ex Paulus Iuriconsulto accepit, qui l. pen. ff. de iu-

stit. & iure ait: ius accipi pro loco. Nescio tamen an satis aptè dictum sit: nam quando quis dicitur de iure comparere, eodè modo videtur ius accipi, quo quando dicitur in ius vocari: in ius autem uocari, vt ait Iuriconsultus, ff. de in ius vocando, est iuris experiendi causã vocari, nempe ut actor rei nomen diferens, experiatur an ius sibi patrocinetur, vbi ius accipitur pro iure ipso vel pro lege.

Ad secundum argumentum respondetur Augustinũ. vbi ait iustitiam esse amorem Deo seruientem, non denotare iustitiam substantiam: imò uero cum Deo æquale reddere nemo possit, nulla est inter nos & Deũ propria ratio iustitiae, sed dicitur iustitiam esse amorem: ex amore seruienti Deo nasci, & ad eundem tendere finem. Quapropter, fas idem est quod pium & religiofum: nempe dari dignam: quod quid excellens est, quam iustum.

ARTICVLVS II.

Virum diuisio iuris in ius naturale & positium sit generi congruens

Postquam visum est quidnam sit ius, sequitur de ius diuisione, vtum congruè hoc genus ius, in has duas species, naturale, scilicet & positium, diuidatur. Et arguitur a parte negatiua: Nullum est in hominibus ius naturale, ergo diuisio supponit falsum. Probatur antecedens: Ius naturale est immutabile atque idem apud omnes, vt habetur distinctione prima canonis naturalis; in rebus autem humanis nihil est immutabile: quia omnia humana in aliquibus casibus deficiunt, ergo nullum est ius naturale.

Secundo arguitur: Nullum est ius positium: ius enim positium est quod humana uoluntate & arbitrio ponitur: vt 5. Ethicor. cap. 7. ait Philosophus & eadem distinctio. Isidorus: vbi inquit ius civile esse quod quilibet populus sibi constituit. Ex hoc autem quod humana uoluntate ponatur, non sequitur id esse rectum, atque adeo neque ut sit ius: ergo nullum est ius positium. Tertio: Ius diuinum neque positium est, cum humana auctoritati non innaturatur, neque uero naturale: quia natura-

Vlpiani sensus.

Epilogus ante dictorum.

S. Tho.

Aristo

Primus secundum

Secundum

Conclusio prima. Probatio.

Primo arguatur.

Secundo

Aristo

Isidorus

Tertio

natura-

turam excedit, ergo diuisio non est sufficiens in contrarium autem est auctori Philosophi loco citato 5. Ethic. 7. ubi ius positium, puta civile, diuidit in naturale & positium, quod appellat legitimum.

Hic primò omnium nosse oportet eisdem profus diuisionibus ius distribui, siue illud pro lege accipiat, siue pro iusto, quod est iustitiae obiectum: nam ex iure, quod iustitiae obiectum est, & iustitia rationem habet virtutis, & lex rationem regulæ. Quapropter cuncta, quæ lib. 1. q. 3. de diuisionibus iuris accepit pro lege, dicta sunt, & in hunc quoque locum competunt, ac perinde breuior hic erit disputatio. Secundo & hic quoque obseruandum, quod ius non statim ex æquo, vt fere iuris peritorum schola arbitratu diuidendum est in tria scilicet in ius naturale: & gentium, & civile licet id Isidorus videatur censere, vt sequenti articulo patebit. Neque vt alij putant, in quatuor, scilicet in hæc tria, & ius diuinum. Sed hæc diuisionem diuidendi consulas, vis, vt commune est ad diuinum & humanum, diuiditur in duo scilicet naturale & positium, & pariter ius diuinum, ac deinde ius positium humanum, in ius gentium & civile. Vnica ergo conclusio ad quæstionem respondet: Ius primò diuiditur in naturale & positium. Probatur conclusio: Ius seu iustum, idem, est quod æquale & adæquatum, hoc autem fieri non potest nisi altero duorum modorum, videlicet aut ex natura rerum, aut ex conditio humanæ voluntatis, dimitamus enim tantisper diuinam legem, de qua statim similiter censebimus. Exempli gratia: Vt qui aliquid credit recipit tantundem restituat, natura docet, & ideo ius naturale est, sicut & quod femina viro generationis gratia adiungatur. Quod autem frumenti modus quinque sic lis vaneat, certè non natura fecit, sed humanum condidit, puta reipublicæ consensus aut principis. Nam cum adorationem legis vis requiratur coercitiua, non omne condidit vim nanciscitur legis, sed quod est reipublicæ. Vnde quod priuatim inter ciues intercedit, non lex, sed pactum est. Pari modo, quod consanguinei in quarto gradu matrimonium incant, natura non vetuit, sed humana voluntas. Cum ergo his tantum duobus modis vsu venire possit æquum & iustum, sit

vt duo membra genus ipsum iuris absoluant, Igitur cum aulis ius naturale esse illud, quod est à natura, bifariam id intelligito, nempe & à natura id docente, & ab eadem ipsum instigante. Vnde Vlpia l. 1. ff. de iusti. & iur. lus, inquit, naturale est commune omnium: eo quod vbique institutum naturæ, non constitutione habetur aliqua. Vbi è regione opponens naturalem instinsum & constitutionem, nostram bimembrem diuisionem insinuat. Eodemque refertur Ciceronis diuisio lib. de Inuen. in quientis: Naturale ius est, quod nobis non opinio, sed quædam innata vis affert. Omnes itaque definitiones istæ per causam efficientem constituuntur. At verò Arist. 5. Ethic. capite iam citato, per causam id formalem philosophico more definit, dicens: Ius naturale est, quod vbique eadem vim habet, & non quia videtur: id est quod vbi que natura sua necessarium est, & nõ quia humano iudicio & arbitramento ponitur. Etenim vt qui decem accepit, totidem reddat, non est iustum, quia hominibus ita estimatum: sed natura sua, sicut ignis est calidus, quod autem frumentum tantum vendatur, vinum verò tantum, atque hoc vitium tali vindicetur supplicio, & hoc aut illud offeratur sacrificium, & similia non natura, sed humana voluntas iustum fecit. Quare ait illi Philosoph. iustum legitimum a tequam essent positum, nihil referre, sed postquam positum est. In summa, diuisio hæc præfens, in idem cum illa coincidit, qua Doctores distinguunt, alia esse vel iusta quia bona, vel prohibita, quia mala alia verò vel bona, quia iusta, vel mala, quia obiectio prohibita. Offert se nihilominus non nihil ambiguitatis circa definitionem illam iuris naturalis per causam efficientem: Si enim ius natura est, quod natura docet, nõ illud posset ignorare, & tamen multa sunt de iure naturæ, quæ barbaræ gentes ignorant: vt fornicatione simplici ex concilio apostolico adnotauimus, Act. 5. quæ ideo prohibita fuit conuersæ gentilitati, ne per ignorantiam excusarentur. Rursus: Si ius naturæ est illud ad quod natura instigat, si ius omne naturale esse necessarium, quod tamen videtur esse falsum, cū super aliquo, vt supra diximus, dispensari possit. Ad horum prius respondetur, quod in obiecto non quicquid natura docet, omnes castionem

Primò dem profus diuisionibus ius distribui, siue illud pro lege accipiat, siue pro iusto, quod est iustitiae obiectum: nam ex iure, quod iustitiae obiectum est, & iustitia rationem habet virtutis, & lex rationem regulæ. Quapropter cuncta, quæ lib. 1. q. 3. de diuisionibus iuris accepit pro lege, dicta sunt, & in hunc quoque locum competunt, ac perinde breuior hic erit disputatio. Secundo & hic quoque obseruandum, quod ius non statim ex æquo, vt fere iuris peritorum schola arbitratu diuidendum est in tria scilicet in ius naturale: & gentium, & civile licet id Isidorus videatur censere, vt sequenti articulo patebit. Neque vt alij putant, in quatuor, scilicet in hæc tria, & ius diuinum. Sed hæc diuisionem diuidendi consulas, vis, vt commune est ad diuinum & humanum, diuiditur in duo scilicet naturale & positium, & pariter ius diuinum, ac deinde ius positium humanum, in ius gentium & civile. Vnica ergo conclusio ad quæstionem respondet: Ius primò diuiditur in naturale & positium. Probatur conclusio: Ius seu iustum, idem, est quod æquale & adæquatum, hoc autem fieri non potest nisi altero duorum modorum, videlicet aut ex natura rerum, aut ex conditio humanæ voluntatis, dimitamus enim tantisper diuinam legem, de qua statim similiter censebimus. Exempli gratia: Vt qui aliquid credit recipit tantundem restituat, natura docet, & ideo ius naturale est, sicut & quod femina viro generationis gratia adiungatur. Quod autem frumenti modus quinque sic lis vaneat, certè non natura fecit, sed humanum condidit, puta reipublicæ consensus aut principis. Nam cum adorationem legis vis requiratur coercitiua, non omne condidit vim nanciscitur legis, sed quod est reipublicæ. Vnde quod priuatim inter ciues intercedit, non lex, sed pactum est. Pari modo, quod consanguinei in quarto gradu matrimonium incant, natura non vetuit, sed humana voluntas. Cum ergo his tantum duobus modis vsu venire possit æquum & iustum, sit

vt duo membra genus ipsum iuris absoluant, Igitur cum aulis ius naturale esse illud, quod est à natura, bifariam id intelligito, nempe & à natura id docente, & ab eadem ipsum instigante. Vnde Vlpia l. 1. ff. de iusti. & iur. lus, inquit, naturale est commune omnium: eo quod vbique institutum naturæ, non constitutione habetur aliqua. Vbi è regione opponens naturalem instinsum & constitutionem, nostram bimembrem diuisionem insinuat. Eodemque refertur Ciceronis diuisio lib. de Inuen. in quientis: Naturale ius est, quod nobis non opinio, sed quædam innata vis affert. Omnes itaque definitiones istæ per causam efficientem constituuntur. At verò Arist. 5. Ethic. capite iam citato, per causam id formalem philosophico more definit, dicens: Ius naturale est, quod vbique eadem vim habet, & non quia videtur: id est quod vbi que natura sua necessarium est, & nõ quia humano iudicio & arbitramento ponitur. Etenim vt qui decem accepit, totidem reddat, non est iustum, quia hominibus ita estimatum: sed natura sua, sicut ignis est calidus, quod autem frumentum tantum vendatur, vinum verò tantum, atque hoc vitium tali vindicetur supplicio, & hoc aut illud offeratur sacrificium, & similia non natura, sed humana voluntas iustum fecit. Quare ait illi Philosoph. iustum legitimum a tequam essent positum, nihil referre, sed postquam positum est. In summa, diuisio hæc præfens, in idem cum illa coincidit, qua Doctores distinguunt, alia esse vel iusta quia bona, vel prohibita, quia mala alia verò vel bona, quia iusta, vel mala, quia obiectio prohibita. Offert se nihilominus non nihil ambiguitatis circa definitionem illam iuris naturalis per causam efficientem: Si enim ius natura est, quod natura docet, nõ illud posset ignorare, & tamen multa sunt de iure naturæ, quæ barbaræ gentes ignorant: vt fornicatione simplici ex concilio apostolico adnotauimus, Act. 5. quæ ideo prohibita fuit conuersæ gentilitati, ne per ignorantiam excusarentur. Rursus: Si ius naturæ est illud ad quod natura instigat, si ius omne naturale esse necessarium, quod tamen videtur esse falsum, cū super aliquo, vt supra diximus, dispensari possit. Ad horum prius respondetur, quod in obiecto non quicquid natura docet, omnes castionem

N 2 pium,

Cicero.

Aristot.

Primò

aduer-

fus defi-

nitione

iuris na-

turalis.

Ad pri-

mò obic-

tionem

OTO
iure
legitimus
DIT
13

piunt, sed illi prorsus qui serenam habent rationem & ab omni nebula liberam. Nā qui in vitia immergi caligine illam obdixerunt, naturæ radios nō satis perspiciunt. Posterior verò dubitatio tacta est inter arguendum in fronte questionis.

Ad primū arg. principale.

Respondetur ergo ad primum argumentum, ubi idem monebatur scrupulis, concesso ius omne naturæ esse simpliciter necessarium naturæ suæ. Quapropter præcedenti lib. q. 3. diximus esse indispensabile. Quia verò Scotus ipse quamvis censeat præcepta secundæ tabulæ dispensabilia esse, negare non debet quin sint naturæ suæ necessaria. Sed forte diceret, quod Deus natura superior poterit super illis dispensare sicuti angeli & cæli licet sint res naturæ suæ necessariæ, possunt supernaturaliter annihilari. Item si satis demonstratum sit neque id de eisdem præceptis esse possibile. ut potè cum prorsus eorum naturæ repugnet esse licita, sicuti homini esse irrationalem. At verò id quod natura suæ est necessarium potest mutari rebus mutari. Necessitas quippe vniuscuiusque rei secundum eius naturam perpendenda est. Si enim natura rei immutabilis est, tunc & ius eius erit simpliciter immutabile, ut quia cælum res est immutabilis, eius motus est immutabilis, sed quia aqua est res mutabilis licet simpliciter illi sit naturale infringere, nihilominus quando est calida calefacit. Pari modo, quod depositum sit domino reddendum, per se consideratum est simpliciter necessarium, sed quia homo est mutabilis dum dominus, præter affectus suum gradum petit ad occidendum, non est illi reddendum: quia sicut sanus existeret, ius esset ei reddere, ita dum insanus sit, ius est non reddere. Eodem modo ius per se simpliciter necessarium est quicquid debes ut solvas quando verò soluendo non es, ius non te litigat. Hæc ergo mutatio non tam fit in iure, quam in hominibus ipsis. Atqui ex hac radice in fine primi libri rationem deduximus, quare expedit leges humanas non nunquam mutari, nempe quia res mutantur. Et lib. 1. q. 3. commoustrauimus, in illas leges quæ rationem ipsam iustitiæ & finem continent, dispensationem cadere non posse, in illas verò, quæ non finem, sed media secum afferunt, cadere posse, hoc enim naturalium genus est, quod Aristoteles

loco citato ait posse mutari. Nam est dextera naturaliter validior sit, aliquando deficit: & est sinistrum brachium robustius. Ad secundum respondetur concesso non esse regulam generalem vt quidquid voluntas constituat, continuo sit iustum. Nā si quid contra ius naturæ constituat, nunquam vim legis obtinebit vt supra dictum est reclamante propheta Isa. 1. c. Vt qui condunt leges iniquas. Sed quando res est nō solum naturæ non repugnans, verum pro loco & tempore congruens, tunc voluntas humana, si publica auctoritate polleat, id potest constituere, quod quia constitutum est, sit iustum, & vt ait Arist. quod non referebat, iam inde refert.

Ad tertium denique respondetur, vt supra insinuauimus, quod ius diuinum non concluditur eadem diuisione contra ius naturale & positium, immo verò similiter diuiditur. Itaque, vt perspicua sit diuisio, primum omnium diuiditur ius in diuinum, & humanum, deinde vtrunque membrum eadem prorsus diuisione subsecatur vt ius diuinum alterum sit naturale, atque alterum positium. Vniuersum enim ius naturale est diuinum: eo quod Deus est auctor naturæ, ac subinde cuiuscunque eius iuris, sed ius diuinum positium est quod supra naturam est ab ipso positum, vt sacramentorum iura Christianæ familiæ, & ceremonialia ac iudicialia antiquæ legis. Præcepta autem primæ tabulæ decalogi non simpliciter dicuntur ius diuinum positium licet, vt supra dictum est, per fidem sint explicita, quia ex rerum natura pullulant, licet, nisi opitulante fide, non ab omnibus agnoscantur.

ARTICVLVS III.

Vtrum ius gentium sit idem cum iure naturali.

Cum duo tantum membra in proxima diuisione posuerimus, dum genus iuris naturale tantum & positium distinximus, dubium de iure gentium restat: verò nam illorum membrorum comprehendatur? Et arguitur, quod contineatur sub iure naturali. Ius enim illud in quo omnes homines conueniunt esse non potest nisi naturale, quod, vt proxime dicebamus

Aristot. enim naturalium genus est, quod Aristoteles